

יוצא לאור
ע"י
מכון
אבני חושן

מורה אורי

החושן

הידושי ושיעורי מודיני
הגאון רבי שמואל ניימאן שליט"א
אב"ד אבני חושן – מאנסי

פרשת וילך - תשפ"ב | גליון ב'

מכון אבני חושן

עניינה של מצוות עליה לרגל והשפעת האמונה שיש מזה

תבנה סוכות. ולכן אין כתוב לפני ה' אלו' כי זה אכן היה בבית ולא בירושלים, אמנם מה שאין כן בחג השבועות שעלו לירושלים אכן כתוב לפני ה' אלו' דקאי בירושלים סמוך ונראה למקום המקדש.

והשתא מדויק מאוד לשון הכתוב, דהנה לכאורה יש לתמוה במה שבחג השבועות כתוב ועשית חג שבעות ליהוה אלהיך וגו', **ושמחת לפני יהוה אלהיך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך** והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך במקום אשר יבחר יהוה אלהיך לשכן שמו שם, וחילק הכתוב באמצעו והלוי אשר בשעריך, ואח"כ המשך עוד והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך.

ולעומת זה בחג הסוכות כתוב הכל בצוותא חדא, **אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך**, וטעמא בעי.

אלא העניין בזה, דבעצם יש חיוב לתמוך בלוי שהוא הבן תורה שנמצא במקום מגוריו התמידי והוא סמוך לך תמיד כל השנה, אמנם לגבי היתום והאלמנה אין נפקותא בזה במי אתה תומך ואפילו מעיר אחרת ורק בלוי יש חיוב דייקא מהעיר שלך שסמוך אליך תמיד. ולכן, בחג השבועות שעולה לרגל לירושלים ואינו נמצא כעת במקום מגורו התמידי, ויש חיוב לתמוך בלוי שהוא הבן תורה שנמצא במקום מגוריו והוא סמוך לך תמיד כל השנה, **כתב והלוי אשר בשעריך**, שזה קאי על הלוי

אמנם יש לבאר ע"פ פשט פשר הדברים, מה טעם לא כתוב הכא בפסח שצריך לשמח כולם בצוותא חדא.

ועוד נדייק בהא מה שמדייק המשך חכמה, דבחג השבועות כתוב **ושמחת לפני ה' אלו' אתה ובנך וכו'**, ומה שאין כן בחג הסוכות דאיתא בקרא **ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי וגו'**, ולא כתוב לפני ה' אלו' והדבר צריך ביאור.

ביאור בשינוי חג הסוכות משאר הרגלים

ויתכן לומר, דהנה איתא בחז"ל ששיבח את בני ישראל שעשו סוכות בתחילת זמן בית המקדש השני מה שלא עשאו מקודם, ומשמע שם שבבית המקדש הראשון לא עשו כלל ישראל סוכות, ויתכן לומר בביאור הדבר, שפשוט לא היה שום מציאות כזו לעשות סוכות בירושלים מכיון שזה היה מלא וגדוש בעולי רגלים וכלל לא היה מקום לבנות סוכות, וככל ישראל עשו סוכות רק בעת שהיו בביתם ולא עלו לירושלים.

ומדויק שפיר לפי זה לשון הכתוב, חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך, ודורשים חז"ל בזה 'מפסולת גורן ויקב', וזה שייך רק בביתך שבינתך סמוך לשדה שיש שם פסולת גורן ויקב, וכמו שממשיך הפסוק **ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך**, ותשמח בביתך שלך ושם אכן

מצוה לעלות לרגל והדקדוקים בפסוקי התורה בעניין

כתוב בפסוק לגבי חג הפסח, (דברים טז א' ב') **שמור את חדש האביב ועשית פסח לה' אלוֹקֶיךָ כִּי בחדש האביב הוציאתך ה' אלוֹקֶיךָ ממצרים לילה, וזבחת פסח לה' אלוֹקֶיךָ צֹאן ובקר במקום אשר יבחר ה' לשכן שמו שם**. ולא כתוב שום דבר שצריך לשמוח בצוותא חדא עם עוד אנשים.

ולעומת זה בין בחג השבועות ובין בחג הסוכות חזינן שצריך לשמוח בחג עם עוד אנשים, דבחג השבועות כתוב (דברים טז י"א) **ועשית חג שבעות לה' אלוֹקֶיךָ מסת נדבת ירך אשר תתן כאשר יברכך ה' אלוֹקֶיךָ, ושמחת לפני ה' אלוֹקֶיךָ אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך במקום אשר יבחר יהוה אלהיך לשכן שמו שם**. וגם בחג הסוכות חזינן כדברים הללו (דברים טז י"ג ד') **חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך, ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך**. והא טעמא בעי במה שונה חג הפסח משאר הרגלים.

וכבר אמרתי פעם בדרך צחות שמרומז כאן מנהג העולם 'אז פסח מישט מען זיך נישט', ואין אוכלים בצוותא חדא עם עוד אנשים אלא כל אחד בינו לבין עצמו.

כבר מכל מקום רוצה עוד ועוד, אמנם הבוטח בה' הוא שמח באמת ואינו דואג כלל ואינו רוצה עתה עוד מאתיים.

וזו ההבטחה כאן שאומר משה רבינו לכלל ישראל, דתכלית העליה לרגל שלוש פעמים בשנה היא שתהיה שמח על העתיד, ובחג הפסח תקריב גם קרבן פסח וגם קרבן חגיגה ותביא קרבנות ואל תחשוש שיחסר לך בהמות על ידי זה, וכפי שרבי יוסי לומד שהפסוק קאי על פסח וכתב כאן תחוג לה' אלו' והיינו שתשמח עמו, וזאת משום כי יברכך ה' אלו', וזהו יסוד הדבר כאן שתקריב קרבנות בקר וצאן ואל תחשוש מהעתיד שיחסר לך מאומה, והיית אך שמח.

ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך - בלי חשש שיחסר לך על ידי זה

וגם בחג השבועות וחג הסוכות, שכבר יש לך מוכן תבואה ופרות השדה, תקרא גם לעוד אנשים ביחד עמך לסעודה, ותקרא לגר ליתום ולאלמנה וכו' ואל תחשוש שיחסר לך מאומה בגלל מתת ידך להם כי תסמוך עליו ית"ש ותבטח בו, (ואכן בפסח שעדיין לא גדל שום דבר מהתבואה והפירות תביא ותקריב בהמות לבית המקדש).

ולכך כתוב בלשון עתיד כי יברכך ה' אלו', ותשמח באמת בחג בלי שום עצבון וקנאה וכדומה, כי תהיה בטוח שיברכך ה' אלו' בעתיד ולא יחסר לך בעתיד מכל זה, ומובן שפיר מה שכתב בזה בלשון עתיד.

זו מהותה של העליה לירושלים

וזה רצה משה רבינו ע"ה לומר לכלל ישראל, וכמו שמסיים הפסוק איש כמתנת ידו כברכת ה' אלו' אשר נתן לך, ודורשים חז"ל בזה, שמי שיש לו הרבה בקר וצאן צריך גם להביא הרבה קרבנות כמה יותר שיוכל, ואל תחשוש שיחסר לך בעתיד אלא תבטח בו באמת ובתמים שישפיע לך מכל טובו הגדול. (ופשיטא שאין הכוונה שיפזר בלי שום חשבון כלל אלא הכוונה שלא ידאג אלא יבטח בבורא יתברך שמו ויתעלה).

עיקרה של חג - שבעת ימים

וממשיך המשך חכמה ואומר, שאכן בחז"ל מוכח דהפסוק מיירי בסוכות ולא בפסח ודלא כרבי יוסי, וצריך לומר כך, דהנה איתא בגמ' דאם אחד נהיה חגר ביום הראשון של החג מחויב להביא ביום השני וכן הלאה. אבל מי שהיה חגר בכל השבעת ימים של החג אינו מחויב להביא חגיגה ביום השמיני, כי קרבן חגיגה חיובו שבעת ימים ורק מי שנתחייב בשבעת ימים הראשונים ולא הביא עדיין קרבן מחויב להביא גם ביום השמיני, אך מי שלא היה מחויב בכל שבעת הימים אינו מביא ביום השמיני, ולכך אומר הפסוק **שבעת ימים**, ואפ' שמייירי בחג הסוכות שזה שמונה ימים, דעצם חיובו של הקרבן חגיגה הוי שבעת ימים והיו השמיני הוי רק כמו תשלומין לשבעת הימים.

ומבאר לפי"ז הכוונה **ביברכך בלשון עתיד**, דמכיון שעדיין לא הפריש תרומת ומעשרות (דהלוא זה חג האסיף שאוסף עתה מן השדה אך עדיין לא הספיק להריש תרומות ומעשרות), והיות שבעת שיפריש תרומות ומעשרות יתברכו מעשה ידיו, לכך כתוב **יברכך בלשון עתיד**, שיתברך בעת ההפרשה.

השפעת האמונה הפנימית והשמחה הנובעת על ידי העליה לרגל

והפסוק ממשיך ואומר, **והיית אך שמח**, והביאור בזה, דהנה הרי ידוע דמי שיש לו מנה רוצה מאתיים, ומי שיש לו שמחה מדבר מסויים אין השמחה שלימה כי הוא רוצה עוד ועוד, וכאן הפסוק מבטיח שתהיה שמח באמת ומרוצה בעצמך ושמחתך תהיה שלימה.

והאיך אכן יתכן דבר מופלא זה, ואמרתי לבאר הדבר, דאם אדם חי בבטחון ובוטח באמת ובתמים בבורא כל עולמים שיזמין לו כל הצטרכויותיו, אין לו את החיסרון של יש לו מנה רוצה מאתיים, דשורש הדבר של המדה דיש לו מנה רוצה מאתיים נובע מזה שעדיין אינו בטוח שיהיה לו כל הצטרכויותיו, ולכך אפילו שיש לו

אשר במקום מגורך, ואכן היתום והאלמנה זהו אשר **בקרבך**, שסמוכים אליך עכשיו ואפילו בירושלים, שהיתום והאלמנה אין חיוב דווקא למי שסמוכים אליך כל השנה דזה שייך רק ללוי שהוא הבן תורה.

אמנם בחג הסוכות אשר אתה נמצא במקום מגורך ואינך נמצא בירושלים, כתוב אשר בשעריך בין לגבי הלוי ובין לגבי היתום והאלמנה, כי אתה ממילא נמצא בעריך ובלאו הכי אתה נותן ללוי שנמצא בעריך ואין צריך לציווי מיוחד אשר בקרבך שסמוך אליך.

כי יברכך ה' אלקיך - בלשון עתיד דייקא

והפסוק ממשיך הלאה (דברים טז טו) **שבעת ימים תחג ליהוה אלהיך במקום אשר יבחר יהוה כי יברכך ה' אלו' בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך והיית אך שמח**.

ובמשך חכמה מדייק על הלשון כי יברכך בלשון עתיד דייקא ולא בלשון עבר, דלכאורה בחג הסוכות שהוא זמן האסיף כבר בירך ה' את האדם, ומה טעם כתוב בלשון עתיד.

שיטת רבי יוסי דהפסוק קאי על חג הפסח

ומתרץ המשך חכמה דבר מופלא, ומביא מכילתא שאומר שרבי יוסי הגלילי לומד שהפסוק הזה קאי על פסח, כי כתוב **שבעת ימים** וסוכות הרי הוי שמונה ימים, וגם יכולים להקריב קרבן חגיגה ביום השמיני ולכך נוקט רבי יוסי שהפסוק קאי על יו"ט פסח.

ואומר המשך חכמה שעוד דייק רבי יוסי שזה קאי על פסח מזה שכתוב **יברכך בלשון עתיד**, וזאת משום דביו"ט פסח נידונין על התבואה והקב"ה יברך אותך בעת המשפט שיש בחג הפסח על התבואה דלהבא, אמנם בחג הסוכות התבואה והפירות כבר צמחו ולא שייך לומר יברכך לשון עתיד כנ"ל וזה ראייה דקאי על פסח.

ההולך ברחובה של עיר בשבת ויודע בוודאי שיש קעמער'ס בקאר'ס אשר ידלקו אוטומאטי'ש על ידי ההליכה של האדם, אם מותר לעבור שמה

הולך ברחוב וחושש דיש קעמער'ס

הבאנו בגליון הקודם, באדם המהלך ברחוב העיר בשבת וחושש דיש קעמער'ס בקאר'ס העומדים ברחוב, ופעולת הקעמער'א היא שבעת שהאיש מתקרב וחולף בהליכתו סמוך לקאר'ר זה נדלק **אוטומאטי'ש**, ואמרנו שמותר לעבור ואין צריך לחשוש שמה יש קעמער'א הנדלק עתה בעת ההליכה, וביארנו זאת משום מתעסק - שאף גם לשיטת רעק"א האוסר מתעסק בכל מקום מקיל לענין מלאכת שבת, יעו"ש.

הולך ברחוב ויודע בוודאי שיש קעמער'ס

ועכשיו נצטעד קדימה לציוור שאין לנו ההיתר של מתעסק והיינו באופן **שיודע בוודאי** שיש קעמער'ס בקאר'ס שעומדים ברחוב, וזה בוודאי ידלק ע"י ההליכה של האדם. וגם יתכן שלאדם עצמו יש בקאר'ר שלו קעמער'א ויש לו רצון שזה יפעל בשבת וידלק בעת שעובר אדם סמוך לקאר'ר כי חושש מגנבים וכדומה, האם מותר לילך ברחוב ולעבור ליד הקאר'ס כדרכו בכל יום ועל ידי זה יגרום בוודאות שידלק הקעמער'א, או שיש איסור בדבר ויש לו להתאמץ ללכת בדרך אחרת.

שיטת הרשב"א בצד בשבת ועושה הפעולה ממילא

ויבאר הדבר עפ"י מחלוקת הראשונים לגבי איסור צידה בשבת, והוא בציוור של אדם הסוגר דלת ביתו כדרכו בכל עת ועכשיו יש צבי בתוך הבית, וכנ"ל האדם היה סוגר אותו מבלי שיהיה הצבי בתוכה דכן דרכו תמיד לסגור הדלת בלילה או ביציאתו מביתו וכדומה, **דשיטת הר"ן** (וכן מבואר ברש"י) **הוא דיש איסור בדבר** דלמעשה סוף כל סוף הרי הוא צד את הצבי, אמנם **הרשב"א חולק וסובר דמותר**, היות דבלאו הכי יסגור את דלת ביתו, א"כ אין כוונתו משום צידת הצבי אלא משום דכן הוא דרכו תמיד, דהא אפילו גם בלעדי הצבי בבית היה סוגר ונועל הדלת ולכן מותר.

אפילו שנהנה ממלאכה זו

ומסיף הרשב"א ואומר עוד, **דאפילו אם מכוון לצוד הצבי** ורוצה בכך, אמנם למעשה היה סוגר הדלת גם בלאו הכי כי כן דרכו תמיד וכנ"ל, מותר הדבר ואין זה נכנס כלל במחלוקת של דבר שאינו מתכוון. משום דהכלל הוא, דאם יעשה הפעולה בלאו הכי שפיר סגי ומותר, ואיסור צידה הוא רק באופן שלא היה עושה זאת בלאו הכי אלא סוגר ונועל הדלת **רק בעבור צידת הצבי** אז אסור הדבר.

וכך גם הוא הדבר, במכונת water tank, שהדרך שהיא פועלת היא שבעת שמוציא האדם מים חמים מהברז מיד נכנס לתוך tank מים קרים אשר מתבשלים בתוכה ונעשים גם כן למים חמים.

ולשיטת הרשב"א אם אין כוונת האדם שיכנסו מים קרים להתבשל להיות למים חמים דיש לו מספיק מים חמים לכל השבת ומטרתו עתה היא רק שיצאו מים חמים מהברז שרוצה להשתמש בהן, מותר לכתחילה להשתמש בזה, דהלוא האדם אינו רוצה וצריך שהמים הקרים החדשים יתבשלו עתה, אלא דרוצה עתה רק במים חמים, ואין כוונתו ומטרתו שיכנסו שם מים חדשים, אלא דכך פועל הכלי הזה, והוא היה מוציא המים חמים גם בלי שנכנס שם המים קרים, אזי מותר לרשב"א ואין זה נקרא בישול (אמנם ב tank שבעת שאני מוציא מים חמים מהברז אני גם מדליק קנעפע"ל שעושה פעולת בישול מחדש למים שבתוך ה tank (switch) זה לכו"ע אסור כי זה פעולה בידיים לבשל בשבת).

וכנ"ל אפילו יש לו תועלת בכך ומכוון לזה, אמנם **הוא היה עושה זאת בלאו הכי** גם בלי הרצון של המים החדשים מותר. (ורק באופן שכל כוונתו היא משום המים החדשים וכגון שחסר לו מים חמים וכוונתו השתא שיכנסו מים קרים בהמשך ויתבשלו המים ויהיה לו מים חמים נוספים, אזי אסור).

להלכה לא נקטינן הרשב"א

וכל זה הוא לשיטת הרשב"א דמתיר, אך הלכה למעשה בשו"ע פסקינן כשיטת הר"ן דחולק על הרשב"א ואוסר זאת.

הליכה אין זה נקרא פעולה לגבי דבר זה

והנה אף להלכה שאנו פוסקים כהר"ן מצינו בהפוסקים דיש נפקותא במהות הפעולה שהאדם עושה, ולדבריהם כל המחלוקת של הרשב"א והר"ן זהו רק בעושה **פעולה** ומלאכה, אך **בהולך** לדרכו מבלי לעשות כל פעולה של מלאכה, אין מחלוקת בדבר ומותר לכו"ע, דהליכה אין זה מיקרי 'פעולה', וכן פסק מרן ה"שבט הלוי' וכן הסברה נותנת.

וכגון באדם ההולך בשבת בדרכו הקבועה, וכעת אין שום ליי"ט ברחוב וחושך ברחוב, וע"י הליכת האדם ידליק ליי"ט, אין **מחלוקת בדבר וכולם מודים להרשב"א דמותר**. דכנ"ל הליכה אין זה מקרי פעולה שעושה ומותר לכו"ע באופן זה שאינו מיכוון לילך כאן בשביל הדלקת האלקטר'י

דווקא.

אמנם באופן שהאדם כלל לא היה עובר אותה דרך, ורק עתה בגלל שיודע שחושך במקום שהוא עובר ורוצה לילך במקום מאור, ויודע שברחוב האחר יש ליי"ט שיודלק ע"י הליכתו ממילא עובר שמה בדייקא כי רצונו שידלק העלקטר'י, וודאי שאסור לכו"ע כי גם הרשב"א מודה דיש איסור היכא שכל כוונתו בהמעשה הוא בשביל המלאכה.

הלכה למעשה

הלכה למעשה: אף באופן שיודע האדם בוודאי שיש קעמער'ס בקאר'ס ברחוב או ליי"ט אשר ידלקו בעת שיעבור האדם סמוך להם - זה תלוי בטעמו וכוונתו בהליכתו באותו רחוב, דאם עובר שמה דייקא משום רוצה שידלק הקעמער'א או הליי"ט זה אסור, אך אם מהלך כדרכו, מותר ללכת ברחוב העיר בשופי ואפילו שיגרום על ידי זה שיפעל הקעמער'א או הליי"ט.

[אכן האדם בעצמו בעל הקעמער'א או הליי"ט וכדו' אם מותר לו לכתחילה לישראלם באופן כזה, שידלקו בעת שילכו בקרבם ויסמוך על היתר זה, זהו כבר נידון רבוותא ויש ליישב בדבר הרבה.

ואבאר דברי, דהנה ישנם אלו תלמידי חכמים שהמחפשים למצוא היתר לכתחילה להשתמש בסעלפון"ן בשבת, וזאת על ידי התרים דחוקים של גרמא וכדומה. ואמינא ואומר להם שאין זה נכון כלל, דהא יש תשובת מהרש"ם אשר דן בעת שיצא **הבא"ן** בעולם בראשית שנות הת"ר לפ"ק, והיו אלו שרצו להתיר שמותר לעלות על הבא"ן בשבת בווארשא ולרדת בקיוב, ואפילו שיושב על הבא"ן שעות רבות בעצם יום השבת, כי סברו שאין הוא עושה בזה כלום, ואמר על זה המהרש"ם דאפילו שיתכן שאפשר למצוא היתר בדבר, אמנם זה זלזול חמור בכבוד השבת וזה דבר מכווער לעשות כזה בשבת.

ולכן על אף שאיני מאמין שיתכן באמת למצוא היתר להשתמש בסעלפון"ן בשבת, בכל זאת אף אם ימצא איזהו היתר דחוק על ידי המצאה גדולה של גרמא וכדומה, מכל מקום הרי אין לך זלזול בכבוד השבת יותר מזה ואין הקב"ה רוצה בזה. וכך גם בבעל הקעמער'א הנפעל בשבת, גם אם מותר לעשות כך בשבת ולהשאירו דלוק ולסמוך על ההיתר הזה שעובר בדרך הזה בלאו הכי ועל ידי ההתירים הנ"ל, אמינא ואומר שאין זה מכבוד השבת ויש בזה זלזול בכבודה. אמנם באינו יכול וצריך מאוד לזה וכגון בחושש מגנבים וכדומה, וצריך זאת באופן חשוב מאוד אזי יש לסמוך על היתר זה].

הליכות חיים והשקפה

סעודת שבת

שאלה להרב שליטי"א

שמעתי מחנכים מפורסמים שלט"א שהשתלשלה סעודת שבת קודש, היו זמן מיוחד ונעלה ומסובל מאוד לחינוך הבנים והבנות, ובה כוחה בעת ההיא להשפיע ולהכניס בהם 'אידישקייט', יבאת ואהבת השם יתברך שמו, להתענג על סעודת השבת, הכנסתי בזה הרהר כח ומוח, אני לומד עם בני אהובי והנה, הנני בתקופה האחרונה שאני בהיותי ב'א"ח' ה'שבעה עשר, ועדיין אין זה עושה עליהם שום רושם כלל. ואם באזן שאני עושה כל הדברים הנ"ל הם אינם ספרי חסידות בצורתה בעת הסעודה, ואם אמאית אתם הרשתי את הבהת י"ה זמירות שב"ק א"ל ח"י, גם פ"א פסיק מלפניו ומלפניו להם עובדות וסיפורים קדישין על צדיקי קדושי הדורות ז"ל א"א אשר יום הא"צ 3 חל בשבוע זה, ועדיין אין זה עושה עליהם שום רושם כלל. ואם באזן שאני עושה כל הדברים הנ"ל הם אינם משתפים פעולה, בן אחר מן אלה עם אחיו בעת הזמירות, ובן אחר חולם על דבר ושל הא בעת הדברי תורה, ובכל יום באילו אשר עם קמים ומתקומים ומשחקים באילו אין עתה עת לשבת ונעלה של סעודת שבת ובכלל כל האווירה היא ממש כאקוויב. נעבשי בשאלתי מה עלי לעשות שיהא אכן יעלה את הפעולה הנכונה, ושאלתי ארזים את כל האווירה בסעודה שלח וטפחיים מעל הקרקע למחזות נעלים ומרומזים כראוי ויאות לעת צדו שבה, ושאלתי להשפיע בהם אידישקייט ואהבת השם האמתית והתמימה

ההנהגה המעולה עם צאצאיו ומשפחתו בעת סעודת שב"ק

שמחה ושלוות הנפש בעת הסעודה

האמת כן הוא הדבר, וודאי שבזמן הנעלה של סעודת שבת קודש זהו זמן מיוחד ונשגב שיכולים להשפיע ולהכניס בלבם של צעירי הצאן אמונה שלימה בבורא כל עולמים, לגדלם ולחנכם לעבודת השם מתוך שמחה והשתוקקות אליו יתברך שמו בכל לב ונפש. אמנם זהו רק בתנאי קודם למעשה, שיש בבית בעת הסעודה רוגע ושלוות הנפש, אך אם יש רוגע וכעס בבית בעת ההיא בלתי אפשרי שיושפע בהם אף לא אחת מכל הנה.

לא יתנהג עם צאצאיו כמו משיח בשיבה

וכגון, שאם האב מתנהג עם בניו בסעודה כמו משיח בשיבה או לחילופין התנהגות עם בנותיו הוא כמו המחנכת ב'שולע', והוא מלא וגדוש ב'נערוועיקייט' במשך הסעודה, ואומר להם דיבורים כמו 'צריך לגמור את כל הדג עד תומו' כי זה ממאכלי שבת קודש הקדושים, ואין יתכן שתאמרו על מאכלים קדושים שכאלו שאינן אוהב אותם וכדו', הרי כלל לא טוב עושה אב שכזה. אכן, אתה יכול לשדל אותו, לבקש שיאכל מעט ואפילו פירור, אך אם בכל זאת אינו רוצה, תנוח לו, הוא אינו חייב מלקות בעבור זה.

דברי תורה בסעודה כפי הבנת שכלם

וגם ישנו אב שמתעקש שרוצה ללמוד עם בניו בספה"ק עמוקים ע"ד 'נועם אלימלך' וכדומה דייקא כי כך ראה בבית אביו, ואינו חושב כלל שיתכן שזה עדיין עמוק להם וקשה לפי הבנתם, והאב מלא בכעס וברוגז על בניו וצועק עליהם מדוע הם אינם מטיים אוזנם לדברי התורה. והאמת, מובטחני שהרה"ק הנ"ל ימחול לו באם אינו ילמוד איתם ספה"ק זה, הלוא הוא הגבר זיע"א שעורר תמיד אודות עניין העצבות ודומיו ומה טעם יש ללמוד ספר הקודש זה עם כעס ורוגז, הרי אם אתה רוצה ללמוד ולומר להם דבר תורה נאה לכבוד שבת קח דברי

תורה קל ופשוט שהמה יכולים להבין, ויחדור בלבותיהם. ועוד מצאתי רעה אצל הורים, שישנו אב שהוא תלמיד חכם ובקי וידען מופלג, ואומר בפני הילדים הרכים פלפול ודרוש עמוק שראה בספר חתם ספר וכדומה, הרי אין ספק שזה לא יביא להם גישמאק בתורה ובאידישקייט אלא ח"ו ההיפך.

זמירות השבת וסיפורים שיתענגו בהם

וגם ישנם כאלו שבעקשנות מופלגת הוא מזמר את כל זמירות השבת מהחל ועד כלה, ומרבה בניגוני התעוררות ודביקות ככל שעולים בזכרונו, ומדמה בנפשו שרק על ידי זה אפשר להכניס קדושת שבת קודש, ומתמה ושואל בינו לבין עצמו מדוע ילדיו אינם מבינים שכך צריך להיראות סעודת שבת, מה הטעם שהם אינם מצטרפים לשירה בהתעוררות ובהתלהבות. ואכן, אם רואה שלילדים קשה לשורר זמירות השבת, ואינם מוצאים טעם בזה, שילך אתם בדרכי נועם ושמחה, ישורר אתם גם ניגוני עממים ככל שימשוך את ללבם. גם יספר להם סיפורים שונים ומשונים, ולא דווקא סיפר עמוק ועתיק יומין כי באותו שבוע חל יום הירצייט של הצדיק ההוא, זהו אכן נעלה וחשוב עד למאוד, אך רק באופן שזה יכניס שמחה ונועם שבת בבני הבית ובמשפחה, גם יקנה להם מיני מתיקה לשמח את נפשם כאוות נפשם וכפי שכלם הקט.

לא לעשות מילדים קופים

ומי שבאמת רוצה להכניס בלבם של בניו ובנותיו נועם קודשת השבת בעת הסעודה, צריך לידע נאמנה, הלוא יש בבית ילדים וצאצאים מכל המינים והסוגים, גדולים וקטנים, יש מהם קטני הדעת ויש מהם יותר מבוגרים בשכלם, וילדים הרי המה סוכ"ס ילדים, ואה"נ שיכול לעשות מצאצאיו הקטנים כמו קוף קטן שיכולים ללמוד שיעשה מעשים מסוימים, אך למעשה אין הוא מחונן בעצמיותו, אלא עושה מעשים כי כך אמרו לו לעשות, וכמו שמצוי רבות שישנם רבים שעושים מצאצאים כמו קופים ממש,

שכופים אותם לעשות מעשים כמו אנשים בוגרים אך הילדים אינם מחונכים כלל אלא עושים זאת כמו קופים ובכפיה ולא שהם מחונכים בעצם, וכשהאב מכה אותם וסוטרם על פניהם וצועק ואמר שישבו בנחת וכראוי ליד שולחן השבת, הרי המה לא נתחנכו כלל אלא הרי הם כמו קופים שאמרו להם מה לעשות כעת.

וצריך לדעת ולזכור שהם רק ילדים קטנים, וכשילד מתקוטט עם אחיו, וכן אם ילד מפטפט עם אחיו ושוחק עמו, אין שום חיסרון ופגם בזה, הרי סעודת שבת אין כוונתו תענית דיבור, וגם אין מהותו שיעקע על הבן דרך ארץ, סעודת שבת עתה, אומרים תורה אתה, תתבייש מהתנהגות נלוזה שכזו, הרי האב שכזה מעכיר את כל האווירה והכל בגלל שמדמה בנפשו שאסור לעשות את כל הדברים הללו, במקום שיבין שהרי המה בטה"כ ילדים רכים וזה דבר רגיל ביותר שהמה מתנהגים כן.

שמחה ונועם בעת הסעודה

והעיקר היא, שבעת הסעודה יהיה ישרור בבית אווירה של נעימות ושמחה עם השבת והכל מתוך שלוות הנפש פנימי, ועד שיגיעו בניו אהוביו למציאות נפלאה שכזו, שיגרום להם שבעת אשר יצמחו ויגדלו ויקימו בית נאמן בישראל בסייעתא דשמיא, יזכרו וישוחחו בערגה ובכיסופין עזה את סעודות השבת קודש שערך אביהם ולא להפך ח"ו.

ויעשה כל טצדקי שבעולם שיהיה לו יישוב הדעת ומנוחת הנפש כראוי לעת הסעודה, ואם יש לו צורך גם ילך לנוח על מטתו בערב שבת קודש ואפילו רק לחצי שעה ויקפיד על דבר זה, (ומה גם שזה דבר שכבר מובא בספרים הקדושים), כי זהו עיקר המטרה בעת הסעודה, שירגשו הצאצאים מנועם זיו קדושת השבת קודש מתוך שמחה ועוגג, ואזי אזי יהיה לו הצלחה וסייעתא דשמיא בעמלו, ויכול להשפיע בבניו אהוביו אהבת השם יתברך ויתעלה, וזה יכנס בהם עמוק עמוק למען יעמדו ימים רבים בעור ק-ל עליו.

לע"נ משה ע"ה בן ר' דוד יוסף ני"ו

לרפואת אברהם מרדכי בן חוה

לע"נ מינדל רבקה ע"ה בת ר' נפתלי ני"ו

לע"נ דוד צבי ע"ה בן ר' משה חיים שליטי"א